

LEKKER BEROEMD

lesplan Mediawijsheid
voor het voortgezet onderwijs

beeldengeluid.nl/onderwijs

BEELD EN GELUID

DOCENTENINSTRUCTIE

Mediawijsheid staat centraal in de missie van Beeld en Geluid: we ontwikkelen educatieve, cross-mediale programma's, diensten en producten voor het onderwijs waarin aandacht gevraagd wordt voor een kritische en bewuste omgang met media. We vinden het belangrijk dat mediawijsheid een plek krijgt in het onderwijs. Ter inspiratie hebben we een aantal Lesplannen Mediawijsheid ontwikkeld voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs, waarin uw leerlingen op een leuke en creatieve manier onderzoeken hoe media werken en waarin ze actief leren om kritisch na te denken.

Andy Warhol voorspelde het in 1968 al: 'In the future, everyone will be world-famous for 15 minutes.' Beroemdheden komen en gaan met de snelheid van kometen. Een grote rol hierin spelen de media. Door gebruik te maken van sociale media of door de inzet van mediatechnieken worden mensen beroemd(er). In het project *Lekker Beroemd* gaan uw leerlingen uitzoeken hoe dit precies werkt. Ze onderzoeken hoe beroemdheden gebruikmaken van (sociale) media en welke technieken er worden gebruikt om hun imago te versterken. De leerlingen maken hiervan een onderzoeksverslag. Wat ze geleerd hebben verwerken ze in een filmpje.

Voor het maken van de film is geen technische voorkennis nodig. Verderop in deze instructie leest u meer over de technische aspecten van het project. Het belangrijkste doel van dit project is leerlingen meer inzicht geven in de werking van media. Bekijk hoe andere scholen het project hebben uitgevoerd en lees tips en ervaringen van twee pilotscholen op www.beeldengeluid.nl/testimonials-lekker-beroemd.

De andere inspirerende lesplannen kunt u downloaden van onze website www.beeldengeluid.nl/onderwijs.

INHOUD

Dit lesplan past binnen verschillende vakken in het voortgezet onderwijs, zoals Culturele en Kunstzinnige Vorming, Maatschappijleer, Filosofie en Techniek. U kunt het ook goed verbinden aan de vakken Nederlands en Engels.

Bij het project horen de volgende onderdelen

- fragmenten uit het archief van Beeld en Geluid, te bekijken op www.beeldengeluid.nl/mediawijsheid;
- ervaringen van de pilotscholen.

Benodigheden voor het project

- een internetverbinding per 4 leerlingen;
- toegang tot websites zoals YouTube;
- materiaal om filmpjes mee te maken (camera's of mobiele telefoons);
- software om filmpjes mee te bewerken (zie hieronder);
- opslagcapaciteit op een server om de filmpjes te bewaren.

Benodigheden voor het maken van de filmpjes

Bij het filmen met een digitale camera:

- digitale camera's met opgeladen of volle batterijen;
- kabels voor verbinding met de computers waar de filmpjes kunnen worden opgeslagen;
- software om de filmpjes te kunnen bewerken, zoals bijvoorbeeld Windows Moviemaker, Magix, Pinnacle of iMovie (Apple).

Bij het filmen met mobiele telefoons:

- kabels voor de verbinding met de computers waar de filmpjes kunnen worden opgeslagen of verzend de filmpjes naar e-mail accounts met bijvoorbeeld www.wetransfer.com;
- apps waarmee filmpjes bewerkt kunnen worden. Voor Android: Action Movie FX en Google movie studio. Voor iPhone: Splice, iMovie, Game your video, Film Director.

Tip: een filmpje maken op een mobiele telefoon en bewerken met een app heeft beduidend minder mogelijkheden dan software op een computer. Filmpjes gemaakt op een mobiele telefoon kunnen uiteraard ook bewerkt worden in een programma op de computer.

DOELEN

Kerdoelen

Nederlands:

- 5 Omgaan met informatiebronnen;
- 6 Overleg, planning, discussie;
- 7 Presenteren.

Engels:

- 14 Omgaan met informatiebronnen.

Mens en Maatschappij:

- 36 Meningvorming;
- 39 Onderzoek leren doen.

Mediawijsheidscompetenties

Begrip

- Bewust zijn van de medialisering van de samenleving;
- Begrijpen hoe media gemaakt worden;
- Zien hoe media de werkelijkheid weergeven.

Gebruik

- Apparaten, software en toepassingen kunnen gebruiken;
- Kunnen oriënteren binnen media-omgevingen.

Communicatie

- Informatie kunnen vinden en verwerken;
- Informatie kunnen overbrengen.

Strategie

- Kunnen reflecteren op het eigen mediagebruik.

Zie www.beeldengeluid.nl/mediawijsheid voor meer informatie over de Mediawijsheidscompetenties.

PROJECTOVERZICHT

Week 1 – Klassikaal gesprek en onderzoeksvraag

Begin met een klassikaal gesprek dat leerlingen aan het denken zet over hoe mensen gebruik (of misbruik) maken van media om beroemd te worden. Praat hierbij vooral over de inzet van sociale media en van technische middelen. Geef voorbeelden die uw leerlingen aanspreken. U kunt gebruik maken van uw eigen bronnen of gebruik de fragmenten op www.beeldengeluid.nl/mediawijsheid.

Presenteer de leerlingen de onderzoeksvraag: hoe word je beroemd door de media?

De onderzoeksvraag is opgedeeld in enkele deelvragen.

1. Hoe zetten mensen sociale media in om beroemd(er) te worden?
2. Hoe worden mediatechnieken gebruikt om mensen beroemd(er) te maken?

Praat in de klas over de onderzoeksvraag. Stel vragen als:

- Hoe werden mensen vroeger beroemd? Welke media speelden toen een rol? Wat is er sindsdien veranderd? Hoe worden mensen tegenwoordig bekend?
- Soms zijn mensen korte tijd beroemd, soms lange tijd. Kun je voorbeelden noemen?
- Hoe weet jij of een account op Hyves of Facebook écht van die persoon is?
- Stel jij wilt beroemd worden: hoe zou je dat aanpakken; welke media zou je inzetten en op welke manier?
- Wat zijn de leuke kanten aan beroemd zijn? En wat de minder leuke kanten?

Tip: bij het stellen van de vragen en het prikkelen van de leerlingen kunt u allerlei bronnen inzetten, bijvoorbeeld:

- Bekijk hoe mensen in het verleden beroemd(er) werden door radio en televisie. Denk aan grootheden zoals Michael Jackson, Shirley Temple, The Beatles en Madonna. Een leuk filmpje over de *Beatlemania* in Nederland is te vinden op www.beeldengeluid.nl/mediawijsheid.
- Laat voorbeelden van mensen die in de afgelopen jaren beroemd(er) zijn geworden door middel van sociale media, zoals Esmée Denters en Justin Bieber.
- Laat ook zien dat bekende mensen de media zeer bewust gebruiken of negeren zoals bijvoorbeeld Geert Wilders, die wel Twittert, maar zelden interviews geeft. Het interview door PowNed met Ella Vogelaar is een voorbeeld van hoe media het imago van een persoon kunnen beschadigen.
- Hoe kom je eigenlijk 'in de media'? Op twitter kun je zelf twitteren of je laat het door iemand doen. Tv werkt met redacties die eigen keuzes maken, bijvoorbeeld door eigen nieuwsgaring of omdat iedereen het over een onderwerp heeft. Dit kun je dus zelf minder goed sturen. Leg uit hoe media werken en hoe je dit kunt beïnvloeden. Vertel bijvoorbeeld dat er soms betaald wordt voor reportages in een roddelblad: een bruiloft, de geboorte van een baby of het voorstellen van een nieuwe liefde.
- Geef een voorbeeld van de (on)betrouwbaarheid van sociale media. (Bijvoorbeeld nepaccounts, zoals die van @Koningin_NL.)
- Laat zien hoe beelden kunnen worden gemanipuleerd door mediatechnieken te gebruiken. (Bijvoorbeeld het filmpje van Jarno Smeets, de *flying dutchman*, die een filmpje maakte waarin het lijkt of hij kan vliegen.)
- Meer fragmenten zijn te vinden op www.beeldengeluid.nl/mediawijsheid

Opdracht week 1

Verdeel de leerlingen in groepen van maximaal 3 à 4 leerlingen. Ze gaan de komende weken aan de slag met de onderzoeksvraag. Geef de opdracht voor de eerste week:

Onderzoek hoe mensen beroemd(er) zijn geworden door de (sociale) media. Geef acht voorbeelden. Maak een kort verslagje en schrijf bij elk voorbeeld:

- Wat de persoon deed voor hij beroemd was;
- Waardoor hij of zij beroemd is geworden;
- Of hij of zij daarna beroemder is geworden door de media, en zo ja, welke media;
- Welke rol spelen de sociale media?
- Hoe kwam het dat deze persoon beroemder werd? Deed hij of zij iets opvallends? Was dat een positieve of een negatieve actie?

Alternatief: in plaats van een klassengesprek kunt u met de leerlingen een bezoek brengen aan Beeld en Geluid. Boek bijvoorbeeld de workshop *Nieuws* en/of *Soap*, waarin aandacht wordt besteed aan hoe media werken. Voor meer informatie, zie: www.beeldengeluid.nl/leer.

Tip: u kunt de opdracht eventueel concreter maken door de beroemdheden in rubrieken te verdelen, bv. sporters, muzikanten, filmsterren, politici en internetberoemdheden.

Tip: breid het onderzoek uit met een enquête over beroemdheden en mediatechniek. Maak hiervoor gebruik van websites als docs.google.com, www.thesistools.com of nl.surveymonkey.com.

Tip: geef de leerlingen binnen een groepje een eigen rol of laat ze zelf de rollen verdelen. Eén persoon onderzoekt de sociale media, een ander de inzet van techniek binnen de media, weer een ander schrijft het script, etc. Samenwerken om het project tot een geheel te maken is natuurlijk wel een voorwaarde.

Week 2 – Mediatechnieken

Bespreek de bevindingen van de opdracht van week 1 met de leerlingen. Stel vragen. Zijn er grote verschillen te ontdekken in de wijze waarop mensen via de media beroemd zijn geworden? Hebben de leerlingen verschillende conclusies getrokken over een beroemd persoon, of zijn de meningen gelijk? Is de leerlingen iets opgevallen over het beeld van beroemdheden in de media, bijvoorbeeld op foto's of in reportages?

Leg uit hoe mediatechnieken jouw kijkervaring kunnen beïnvloeden. Bijna elk tv-programma wordt van tevoren gemonteerd. De maker van het tv-programma maakt dus een keuze in wat hij jou laat zien. Zo kun je van een drie uur durend gesprek een item van tien minuten maken. Wat zou de geïnterviewde nog meer gezegd hebben, dat wij niet zien? Behalve monteren zijn er ook nog allerlei manieren om iemand in beeld te brengen. Ga je met de camera boven iemand staan, dan lijkt die persoon kleiner. Ga je door je hurken, dan lijkt iemand groter. Ook is het van belang waar je iemand filmt, met welke achtergrond. Toon zo mogelijk voorbeelden waarmee u deze mediatechnieken uitlegt. Analyseer bijvoorbeeld een uitzending van een journaal. Geschikt is ook een uitzending van een realityshow. Realiseren de leerlingen zich dat deze gescript zijn, dus dat een regisseur bepaalt wat wij zien?

Opdracht week 2

Maak een analyse van hoe drie verschillende beroemdheden in de media in beeld komen: een politicus, een popidool en een beroemde leeftijdsgenoot. U kunt eventueel van tevoren drie fragmenten uitzoeken die de leerlingen gaan analyseren.

De leerlingen letten in de analyse op de volgende mediatechnieken:

- belichting;
- cameravoering;
- setting;
- montage;
- snij-moment;
- visuele effecten;
- geluidseffecten;
- beeldcompositie;
- techniek.

Tip: als u dit onderwerp met een les geschiedenis combineert, kunt u bijvoorbeeld aandacht besteden aan de films van Leni Riefenstahl, die een groot deel van deze technieken in haar propagandafilms gebruikte. Informatie, met links naar bronnen, is ook te vinden op Wikipedia onder het lemma 'Beeldtaal'.

Week 3 – Script schrijven

Bespreek klassikaal de uitkomsten van de analyse in week 2. Wat viel op? Ga dan verder met de opdracht voor deze week. De leerlingen verwerken de resultaten van hun onderzoek in een filmpje van maximaal 1 minuut. Hiervoor schrijven ze eerst een script. In het filmpje laten de leerlingen zien wat hun onderzoek heeft opgeleverd. Ze geven antwoord op de onderzoeksvraag: Hoe word je beroemd door de media?

Leg de leerlingen uit hoe je een script schrijft. (Op internet zijn verschillende sites te vinden die dit uitleggen.) Laat ze eventueel voorbeelden zien van verschillende soorten filmpjes, zoals een *stop motion*, reportage of een interview, zodat de leerlingen ideeën krijgen over de mogelijke vormen van een filmpje.

Opdracht week 3

Schrijf een script voor het filmpje. Laat zien wat je geleerd hebt. Geef antwoord op de onderzoeksvraag: Hoe word je beroemd door de media? Maak daarbij gebruik van de verschillende aspecten die jullie tegengekomen zijn in jullie onderzoek. Denk na over een originele manier van presenteren, gebruik je creatieve denkvermogen, je vindingrijkheid en elkaars talenten. Je mag uitvergrooten, overdrijven, er een parodie of een satire van maken, maar het mag ook een serieuze verslaglegging zijn. Gebruik ook een of meer van de mediatechnieken waar je over hebt geleerd.

Tip: ter voorbereiding op het filmpje kunnen de leerlingen een *mood board* maken. Dat helpt om de scènes vorm te geven. Dat kan op papier of online, bijvoorbeeld via [Pinterest.com](https://www.pinterest.com).

Tip: om 'kopieergedrag' te voorkomen (de hele klas maakt een filmpje over hetzelfde onderwerp) kunt u van tevoren een brainstorm houden (met de hele klas of elk groepje apart). Ook kunt u meer eisen stellen aan de inhoud van het filmpje.

Week 4 – Filmpje maken

De leerlingen maken hun script definitief. Er wordt een middel gekozen om het filmpje te maken. Dat kan met een digitale videocamera, maar ook met een mobiele telefoon. Laat de leerlingen korte scènes oefenen en filmen. Door samen terug te kijken en te evalueren helpt u de leerlingen hun eindproduct te verbeteren.

Tussentijdse evaluatievragen:

- Is de onderzoeksvraag verwerkt in het script?
- Komt het antwoord op de onderzoeksvraag duidelijk naar voren?
- Is er een opbouw te zien in het script?
- Worden er mediatechnieken gebruikt in het filmpje?
- Is de techniek die de leerlingen willen gebruiken haalbaar?

Week 5 en 6 – Filmpje maken en bewerken

De leerlingen maken hun filmpje af en bewerken deze naar hun eigen ideeën.

Geef eventueel een (gast)les over het bewerken (*editeren*) van filmpjes. Zie ook 'tips voor het maken van de filmpjes' aan het begin van deze instructie.

Tip: mocht u zelf niet zo handig zijn met het bewerken van filmpjes, roep dan hulp in. De leerlingen kunnen veel zelf, of een handige leerling kan het aan de anderen uitleggen. U kunt ook een gastles laten geven door bijvoorbeeld een oud-leerling of misschien is een van uw collega's thuis in videobewerkingssoftware.

Week 7 - Presentatie

De leerlingen presenteren hun filmpje, waarbij ze vooraf een korte toelichting geven op het onderzoek, hun bevindingen en hun conclusies. Het betrekken van ouders bij de afsluiting van dit project verdient aanbeveling. Voor ouders is dit onderwerp interessant, omdat veel kinderen dagelijks gebruik maken van sociale media. De presentatie kan dan gehouden worden in een gemeenschappelijke ruimte, waarbij leerlingen tevens een prominente rol kunnen hebben in de organisatie van deze dag of avond.

Tip: de leerlingen kunnen hun bevindingen presenteren met Powerpoint of met de online applicatie Prezi (www.prezi.com, let op: de presentaties die zijn gemaakt met een gratis account zijn openbaar).

Alternatief: zet een filmpje op YouTube (met toestemming van ouders) en probeer zoveel mogelijk kijkers te genereren. Hoe werkt dat het beste? Wanneer is een filmpje bijzonder genoeg om door veel mensen te worden bekeken? (Weest u zich bewust van de risico's: een filmpje op YouTube is openbaar en er kunnen ongewenste reacties op komen. Pas eventueel de privacy-instellingen aan. Gebruik in ieder geval uw eigen account, zodat u bij kunt sturen).

LEKKER BEROEMD OP DE PILOTSCHOLEN

Het project Lekker Beroemd is eerder uitgevoerd op twee scholen: Het Goois Lyceum in Bussum en het Niftarlake in Maarssen. Beide scholen zijn een technasium. Hieronder vindt u ervaringen van de docenten en tips.

"De interactieve start van het project met een presentatie, vonden de kinderen heel interessant. Het onderwerp maakt veel indruk op eersteklassers." Ineke Feenstra, technator Niftarlake.

"Het is erg belangrijk dat je het project goed kortsluit met de ict-afdeling. Zo voorkom je dat het stukt, bijvoorbeeld omdat de toegang tot sociale media is afgesloten op school. Of omdat er niet genoeg opslagruimte is voor de filmpjes." Marijke van der Zwan, docent O&O en wiskunde op het Niftarlake.

"Bij ons op school hebben we een oud-leerling gevraagd om een gastles te komen geven over filmpjes maken. De oud-leerling had hulp van zijn vader gekregen om een goede presentatie te geven. Hij werd boven zichzelf uitgetild door het succes van zijn presentatie." Ineke Feenstra, technator Niftarlake.

"Wij hebben in het project een cursus Excel aangeboden voor het maken van de enquêtes. Excel heb je later vaak nodig, dus dat is een nuttige vaardigheid." Ernee Raspe, technator Goois Lyceum.

"Bij ons zaten de leerlingen zelf cirkeldiagrammen te maken. Zonder dat ik het had uitgelegd!" Ineke Feenstra, technator Niftarlake.

"Bij het filmpjes maken moesten de leerlingen het zelf uitzoeken. Dat was soms een struikelblok. Maar er zijn altijd leerlingen die het wel kunnen. Die helpen elkaar. Er was ook een leerling die thuis zijn buurman om hulp had gevraagd. Zo wordt het informele leren gestimuleerd en dat is een belangrijke vaardigheid." Ernee Raspe, technator Goois Lyceum.

"Wij wisten niets van filmpjes maken, daarom hebben we een boek gekocht: 'Moviemaker voor senioren'. Daarin wordt alles heel helder uitgelegd. Ideaal." Ineke Feenstra, technator en Marijke van der Zwan, docent O&O en wiskunde op het Niftarlake.

"Een van mijn collega's is heel handig met het videobewerkingsprogramma Magix. Hij heeft daar toen een handleiding voor gemaakt. Ik wil maar zeggen: maak gebruik van de kennis die voorhanden is." Ernee Raspe, technator Goois Lyceum.

"Maak je niet te druk of je de technische kennis wel hebt. Laat het los, dan komt het vanzelf wel goed." Ernee Raspe, technator Goois Lyceum.

"Je moet durven zeggen: 'ik weet het niet'. Wees inventief, samen met de leerlingen kom je er wel uit. Vraag hen om het jou uit te leggen." Ineke Feenstra, technator Niftarlake

"Het project krijgt zeker meerwaarde als je de filmpjes aan ouders laat zien." Ineke Feenstra, technator Niftarlake.

"Bij de presentatie van de filmpjes op het Goois Lyceum kregen de ouders inzicht in het mediagebruik van hun kinderen. Er kwamen gesprekken tussen ouders op gang en er kwam zelfs een spin-off met een andere school." John Leek, manager Onderwijs van Beeld en Geluid.